

izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin:

Solistička i komorna djela Nella Milottija

UVOD

Nello Milotti (Trst, 11.11.1927. – Pula, 10.3.2011.)

Skladatelj, glazbeni pedagog i dirigent Nello Milotti rođen je 11. studenoga 1927. godine u Trstu kao drugo dijete oca Ferdinanda i majke Marije. Otac je bio stolar i svirao je mandolinu i harmoniku, a majka Marija bila je kućanica.

Godine 1933. Milotti je počeo pohađati osnovnu školu u Trstu. Obzirom da je već u ranom djetinjstvu pokazao snažan interes za glazbu, otac ga je počeo podučavati sviranju mandoline. Otac Fernando 1935. je godine u Trstu otvorio stolarsku radionicu, ali je nekoliko mjeseci kasnije dio obitelji preselio u Pulu gdje je Milottijeva majka Marija naslijedila trgovinu svoje majke, zbog čega Milotti nastavlja školovanje u Puli. Otac im se pridružio dvije godine kasnije. Za vrijeme školskih praznika Nello bi odlazio u Trst gdje bi vikendima s ocem svirao po restoranima kako bi obitelji osigurali dodatnu zaradu. Otac je svirao harmoniku, a on mandolinu. Po završetku osnovne škole upisuje se u Školu učenika u privredi u trajanju od dvije godine, nakon čega radi kao naučnik u elektromonterskoj radionici u pulskom brodogradilištu „Arsenal“. Kad su fašistički vojnici uhitili njegova oca i odveli ga u logor Cairo Montenotte pokraj Genove, Milotti se povezo s antifašističkom omladinom u Arsenalu te je, dok bi prenosio dijelove za montažu¹, dijelio letke s antifašističkim porukama. Njegov prijatelj iz grupe uhićen je 30. lipnja 1944. i Milotti je ubrzo nakon toga napustio Pulu. Zajedno s još petoricom prijatelja priključio se 31. lipnja 1944. godine talijanskom bataljunu "Pino Budicin". Ubrzo je u štabu "Vladimir Gortan", skupa s Vladom Kolarom i Raulom Goldonijem, dobio zaduženje da vodi propagandno-kulturne aktivnosti. Kako je harmoniku naučio svirati sa sedam godina, u štabu je bio zadužen za harmoniku koja je kasnije postala nerazdvojan dio njegova života. Nakon nekoliko priredbi za vojsku i građanstvo pokraj Vrbovskog u Gorskom kotaru, 1944. godine Kolar i Milotti napisali su zbornu pjesmu *Mars̄ istarske brigade*, a kako je pjesma bila dobro prihvaćena, obilazili su bataljune i s vojskom je uvježbali.²

---

¹Višković, A. (2007). Život i djelo Nella Milottija. Gortan –Carlin, I. P., ur. *Sretan rodendan, maestro Milotti!*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad, str. 16.

²Matteoni, R. (1984). Stvaralački non-stop. *Vjesnik*. 25.12.1984., str. 13.

Nakon završetka Drugog svjetskog rata Pula je bila pod angloameričkom kontrolom. Partizani Prve istarske brigade nisu smjeli ulaziti u grad, pa su se utaborili pokraj Vodnjana, ali su ubrzo poslani na mađarsku granicu. Godine 1947. partizani Prve istarske brigade vratili su se u Pulu, a s njima i Milotti. Zapravo, Milotti je osim skladateljske i dirigentsku djelatnost započeo u ratno vrijeme, i to 1946. godine vođenjem zbora Prve istarske brigade "Vladimir Gortan". Na inicijativu SKOJ-a Pule (Saveza komunističke omladine Jugoslavije) formiran je 1947. godine Omladinski zbor kojega je vodio Nello Milotti. Prvi nastup zbora bio je 25. svibnja iste godine u okolici Pule, a izveli su skladbe *Su, compagni* i *Alba del lavoro* koje je Milotti skladao upravo za ovu priliku.³ S brigadom iz Pule uključuje se u lipnju 1947. godine u izgradnju pruge Šamac-Sarajevo, gdje je vodio zbor brigadista koji je pred polazak otpjevao skladbu *Pulske brigade*.⁴

Akcije na izgradnji pruge Šamac-Sarajevo bile su presudne za Milottijevu budućnost. Naime, tu upoznaje skladatelja Krstu Odaka koji mu je savjetovao da upiše Srednju muzičku školu u Gundulićevoj ulici u Zagrebu u kojoj je i sam Krsto Odak djelovao. Zanesen ovim prijedlogom nakon završenih akcija nije se vratio kući, već je ostao u Zagrebu. Roditelji su morali popustiti svojeglavom mladiću. Kako je kod kuće imao stari klarinet, u Srednjoj muzičkoj školi upisao je upravo ovaj instrument, ali bi u slobodno vrijeme prisustvovao i predavanjima koja nisu bila obvezna. Tako započinje Milottijevo sustavno obrazovanje u glazbi. Već tada je vodio pjevački zbor "Mario Blason", sastavljen od talijanskih partizana, koji je djelovao pri tadašnjem zagrebačkom Talijanskom klubu.⁵

Suprugu Katicu, koju je Milotti od mlja zvao Kitty, upoznao je 1948. godine u Zagrebu, a vjenčali su se 1953. U braku su bili do kraja njegova života 2011. godine.⁶

Po završetku Srednje muzičke škole 1953. vraća se u Pulu. Preuzima vodstvo nad muškim pjevačkim zborom "Lino Mariani" i sklada zborsku pjesmu na talijanskom jeziku *L'onda del mattino* (Jutarnji val), koju je s puno uspjeha izvodio pjevački zbor talijanske nacionalne manjine. Od 1953. do 1961. godine radi kao profesor glazbenog odgoja u Talijanskoj gimnaziji. S đacima ove škole izvodi vlastitu operetu *Poezija šume* i postiže nezapamćen uspjeh. Predaje i solfeggio i klarinet u srednjoj Glazbenoj školi "Ivan Matetić Ronjgov". Želja da ovlada glazbenim znanjem sve je jača, pa se upisuje na Akademiju za muziku u Ljubljani u klasi profesora Blaža Arničā. Nedugo nakon toga, 1961. postaje dirigentom pjevačkoga zbora

---

³ Skladbe se čuvaju u Dvorani Nello Milotti na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli.

⁴Višković, A. (2007). Ibid., str. 16.- 17.

⁵Ladavac, P. (1964). Nagrađena ustrajnost. *Glas Istre*. 6.11.1964., str. 5.

⁶Gospođa *Katica Milotti* preminula je u Puli 30. lipnja 2013. u 89. godini života.

"Matko Brajša-Rašan". S ovim zborom doživljava afirmaciju širom naše zemlje. Iako zauzet poslom (rad u školi, pjevački zbor "Matko Brajša-Rašan", revijski i simfonijski orkestar pri Domu mladih i studij u Ljubljani), na vrijeme izvršava sve obveze i polaže ispite. Upravo u ovom razdoblju sklada više djela. Publici se u Puli prvi put predstavlja kao simfonijski kompozitor simfonijskom poemom *Obala*, koja je također doživjela uspjeh. Ipak, najdraži mu je bio diplomski rad koji se sastojao od tri kompozicije: *Večernje meditacije* za simfonijski orkestar, *Primorska poema* za komorni orkestar (inspirirana istarskim melosom) i *Istarska legenda* za mješoviti zbor, soliste i simfonijski orkestar, koju je komponirao prema djelu profesora Tugomila Ujčića⁷. Diplomirao je 1964. godine odličnim uspjehom.⁸

Godine 1964. osnovan je orkestar Doma mladih. U ovom su se orkestru okupili učenici Muzičke škole, nekoliko njihovih nastavnika i glazbenici iz orkestra JNA. Orkestar je nastupio pod ravnanjem dirigenta Nella Milottija, kojemu je ovo bilo prvo ravnanje simfonijskim orkestrom. Orkestar je izveo nekoliko skladbi te je prouzveo Simfonijsku poemu *Obala* svoga dirigenta Nella Milottija.⁹

Godine 1965., povodom 25-godišnjice oslobođenja Pule, prvi je puta bila izvedena kantata za zbor i orkestar *Istarska legenda* uz pratnju simfonijskog orkestra i združenih zborova "Matko Brajša-Rašan", "Lino Mariani" i Muzičke škole, dok je solistica na klaviru bila Dubravka Stopić.¹⁰

Nello Milotti debitirao je na MIK-u 1965. godine melodijom *Suvenir* i od tada njegove pjesme nižu uspjeh za uspjehom. Njegove skladbe bile su izvođene na MIK-u od 1965. do 2008. godine kada se predstavio posljednjom melodijom *Moj nono mladić*.¹¹ Godine 1971. Nello Milotti postaje ravnateljem srednje Glazbene škole "Ivan Matetić Ronjgov" u Puli. Radio je i na Pedagoškoj akademiji, a od 1977. godine na Pedagoškom fakultetu na Odjelu za nastavne djelatnosti (današnji Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti) i na Glazbenom odjelu. U mirovinu je otišao 1984. godine. Iako je radio na fakultetu, bavio se skladanjem i dirigiranjem.

---

⁷ Tugomil Ujčić rođio se 29.11.1906. godine u Pazinu. Bio je pjesnik, dramatičar i publicist. Gotovo cjelokupna tematika njegova opusa povezana je s Istrom. Objavio je knjige pjesama, brošure, poeme, dramske tekstove te kulturnopovijesne i povijesne tekstove. Njegova najvažnija djela su: *Istarska legenda*, *Kameni cvijet Istre*, *Tri riječka junaštva*, povijesne slike Rijeke iz Napoleonskih ratova i dr. Neke su njegove pjesme uglazbljene. Umro je 21.12.1995. godine na Sušaku. Više u: <http://www.istrapedia.hr/hrv/1161/ujcic-tugomil/istra-a-z/> [20. 8.2014.]

⁸ Ladavac, P. (1964). Ibid.

⁹ Duraković, L. (2007). Pulski orkestar. Gortan –Carlin, I. P., ur. *Sretan rođendan, maestro Milotti!*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad, str. 263.

¹⁰ Ladavac, P. (1964). Ibid.

¹¹ Lovrić, D. (2007). Zabavne skladbe Nella Milottija. Gortan –Carlin, I. P., ur. *Sretan rođendan, maestro Milotti!*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad, str. 162.

Osim što je vodio i dirigirao muškim zborom KUD-a "Lino Mariani", formirao je mješoviti zbor "Lino Mariani" 1973. godine. KUD "Matko Brajša-Rašan" vodio je od 1961. do 1981. godine, a uz pulske zborove od 1979. do 2002. godine vodio je i pazinski zbor "Roženice".¹² U međuvremenu je vodio zbor iz Galižane, dječje zborove, simfonijski orkestar za njegova kratkog postojanja i zabavni orkestar Talijanskog doma kulture."¹³ Postao je nezaobilazno ime Susreta pjevačkih zborova "Naš kanat je lip" u Poreču, na kojima je sudjelovao od samoga početka kao dirigent i skladatelj za mješovite, muške, ženske i dječje zborove.

Nello Milotti preminuo je 10. 3. 2011. godine u Puli. Bolovao je od Alzheimerove bolesti te je umro u 84. godini života od moždanog udara.¹⁴ Za sobom je ostavio bogat i raznovrstan opus: simfonijska djela, vokalno-instrumentalna, orkestralna, komorna, solistička i zbarska djela, dječje pjesme i zabavnu glazbu, ali i naraštaje kojima je usadio ljubav prema glazbi.

Tiskane zbirke Milottijevih djela

Godinu dana nakon skladateljeve smrti, uz dozvolu njegove obitelji, započelo se s istraživanjem glazbene ostavštine koju je Nello Milotti držao u garaži. Postavljena je i izložba pronađenih materijala koju je pod nazivom „Izronjene priče Milottijeve garaže" osmislila dr. sc. Ivana Paula Gortan - Carlin. Izložbom su povodom 85.obljetnice njegova rođenja obilježeni i prvi „Milottijevi dani“, projekt kojim se nastoji promovirati lik i djelo ovog autora. Danas je većina glazbene ostavštine skladatelja, glazbenog pedagoga i dirigenta Nella Milottija pohranjena u Državnom arhivu u Pazinu i na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Poznato je također da je skladatelj veća orkestralna djela poklonio arhivu Hrvatske radiotelevizije, a pred kraj života dio je svog skladateljskog opusa poklonio i prijateljima i izvođačima, tako da je određeni broj skladbi neevidentiran i u privatnim zbirkama pa stoga nepoznat.

Milotti je za sobom ostavio bogat i raznovrstan skladateljski opus: vokalna djela za muške, ženske, mješovite i dječje zborove - a cappella i uz instrumentalnu pratnju, solopjesme, solistička i komorna djela, vokalno-instrumentalno djelo - kantatu *Istarska legenda*,

---

¹²Višković, A. (2007). Ibid, str. 16.- 17.

¹³Staničić, T. (1968). Neumorne ruke. *Glas Istre*. 1.1. str. 7.

¹⁴Perić, D...[et al]. (2012). Migracije-patnje-bolesti istarskih skladatelja. *Liječničke novine*. 15.5. str. 89-91.

instrumentalna djela simfonijskog karaktera: *Obala, Ribarske priče, Le mura di Nesazio* te zabavnu glazbu.

Spoznaja o postojanju skladateljeve ostavštine u rukopisu pobudila je interes za objavljivanjem njegovih skladbi radi bolje disperzije njegova rada izvođenjem. Uporište za tiskanje rukopisa postoji i u teoretskom radu te u budućoj muzikološkoj analizi.

Zahvaljujući Sveučilištu Jurja Dobrile do sada je objavljen znatan broj Milottijevih skladbi iz dva područja i sabranih u dvije zbirke: „Dječje pjesme Nella Milottija / Canzoni per bambini di Nello Milotti“ (2016.) i „Sakralna glazba Nella Milottija / La musica sacra di Nello Milotti“ (2017.). U pjesmama za djecu Milotti sklada za potrebe najmlađeg naraštaja, kojima od samih glazbenih začetaka prostire dašak istarsko-primorskog idioma i/ili raspjevane melodijske linije mediteranskog prizvuka, dok sakralna glazba otkriva duhovnu dimenziju njegova stvaralaštva.

Zbirka „Solistička i komorna djela Nella Milottija“

Treća Milottijeva zbirka nosi naslov „Solistička i komorna djela Nella Milottija“. Radi se o zbirci samostalnih djela kojom se autor predstavlja kao skladatelj ozbiljne glazbe. Intencija urednika ove zbirke bila je sabrati na jedno mjesto solistička i komorna djela Nella Milottija, kao i potaknuti izvođenje skladbi istarskoga skladatelja. Glazba, pa tako i notno pismo, univerzalni je jezik te nema prepreke za izvedbu ukoliko postoji tiskana partitura. Objavom je omogućeno da u nekim djelima prisutan istarsko-primorski folklorni kolorit dopre do svakog kutka svijeta i da Milottijeve note ne padnu u zaborav, da žive i dalje.

U ovu zbirku uvrštene su sve do sada pronađene solističke i komorne instrumentalne skladbe te dvije solo pjesme. Tako se u zbirci predstavljaju solističke skladbe za klavir i za gitaru, solo pjesme za glas i klavir *Campana solitaria* i *Gradiću moj lepi*, duo, trio, kvartet, kvintet te skladba koja je originalno napisana za orkestralnu, a potom i za komornu izvedbu. Druga orkestralna djela ostaju za objaviti u nekoj budućoj zbirci ili pojedinačno.

Rukopisi i pretisci za ovu zbirku pronađeni su, osim u Fondu Milotti koji se nalazi na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, i u Fondu Državnog arhiva Pazin, koji čuva Milottijevu zbirku pod signaturom HR-DAPA-970 *Notni zapisi dirigenta*,

skladatelja i glazbenog pedagoga Nella Milottija. Tu je pronađena i do sad neevidentirana skladba za četiri violončela Praskozorje.

Prilikom notografiranja rukopisa naslov djela, instrumenti te popratni tekst na hrvatskom ili talijanskom jeziku, ovisno o tome koji je jezik autor koristio, ostavljeni su u originalu.

O Milottijevom solističkom i komornom opusu

Nellu Milottiju je za njegov 80. rođendan bio posvećen svečarski Zbornik radova s Petog međunarodnoga muzikološkog skupa „Sretan 80. rođendan, maestro Milotti!“ (2007.) urednice Ivane Paule Gortan-Carlin, a u izdanju Katedre Čakavskoga sabora za glazbu Novigrad. U ovom su zborniku objavljena dva članka, na hrvatskom i na talijanskom jeziku, koja predstavljaju komornu glazbu Nella Milottija: *Komorna glazba pulskog skladatelja Nella Milottija* muzikologinje Oriette Šverko i *Neki aspekti melodijsko-harmonijskih odnosa u komornoj glazbi* glazbene teoretičarke Mirjane Veljović. Upravo su ova dva članka bila poticaj za istraživanje i objavu zabilježenih djela.

Milottijev glazbeni jezik u osnovi je tradicionalnog izričaja, ali osebujan i prepoznatljiv. Veljović navodi da prepoznatljivost njegove glazbe proizlazi iz melodijsko-ritmičkih i harmonijskih elemenata folklornoga istarskog i primorskog kraja, mediteranske melodioznosti, kao i raznih drugih folklornih i modalitetnih prizvuka u neprestanoj kolorističkoj dinamici impresionističkoga tipa. „Iako jedno ne isključuje drugo, Milotti preferira linearno nad harmonijskim skladanjem. Neprestano traženje novoga zvukovnog potencijala, ponajprije melodijske boje, naglašeni je pokretač većine njegovih skladbi. To se neminovno odražava i na njihovu formalnu strukturu. Ona je uglavnom dvodijelnoga ili trodijelnog oblika i slobodnije unutarnje građe u kojoj pojava novog melodijsko-tematskog sadržaja dominira nad tradicionalnom razradom onog već iznesenog. U harmonijskom su smislu tonalitetna ili modalitetna određenost uglavnom jasno prepoznatljive, a linearan način skladanja povremeno dovodi i do slojevitoga glazbenog sadržaja. Svaki je sloj tonalitetno ili modalitetno prepoznatljiv, a međusobni su im odnosi uglavnom konsonantni.“ (Veljović, 2007: 112).

U nastavku se iznose trenutno znani faktografi tiskanih djela u ovoj zbirci.

Od solističke glazbe donosimo dva klavirska i dva gitaristička komada. U praksi se izvode dva klavirska djela: *Fantasia istriana*, znana i kao *Asteroidi* ili kao *Fantasia per pianoforte*, odnosno kao *Klavirska fantazija* i *Noć pod Čićarijon*.

Fantasia istriana napisana je 22.2.2004. u čast pulskom opernom skladatelju Antoniju Smareglji, a *Noć pod Čićarijon* je skladba koja je zaživjela kao samostalno djelo, iako je klavirska dionica nastala kao pratnja istoimenoj skladbi za mješoviti zbor i klavir. Tekst je napisao Daniel Načinović i glasi:

*Šćuri šćure,
Ki nan to gre?
Danicu visoko
misečina prosi.
Nikàd trudne dekle
plahe su potekle
prid potok,
poklekle
U vodu se stekle.*

Rukopis djela *Concerto per chitarra classica in modo istriano* nalazi se u DAPA, kut. 27., br. 173. pod nazivom *Istarski kanat i tanac* za sologitaru. Skladba je datirana je 23.3.1976. Bila je posvećena pulskom gitaristu Marinku Opaliću koji je skladbu predstavio i izvan Hrvatske: u Španjolskoj i SAD-u (Šverko, 2007). Sastoji se od tri stavka: I. Moderato-Allegro moderato - Mattinata (Mantinjada), II. Allegro moderato - Danze rustiche (Tanac), III. Piu mosso. Zvučno izvorna skladba *Concerto in modo istriano* Nella Milottija na repertoaru je i pulskog gitarista Žarka Ignjatovića. Tako je Ignjatović primjerice u veljači 2008. godine predstavio skladbu u muzeju Leighton House u Londonu. „Međunarodna publika, veliki dio diplomatskog kora i poznavatelji glazbe lijepo su primili djela autora koja su ujedno i prvi puta imali prilike čuti.“¹⁵ Margaret Davies u *Musical Opinion* navodi: „Slično nadahnuto¹⁶ djelo je *Concerto in modo istriano* Nella Milottija, koji se vraća regionalnoj tradicijskoj glazbi, u koje je uključio živahni ples u središnjem od svoja tri stavka.“ (Slobodni prijevod autora).¹⁷ Nakon londonske izvedbe

---

¹⁵ Hauser, Nuša. *Recital Ignjatovića u muzeju Leighton House. Glas Istre*, 23.2.2008. 35.

¹⁶ Prethodi joj rečenica o skladbi *Vala Alda* Kumera za koju piše „[...] imao je snažan ritam koji je podcrtavao melodiju inspiriranu Istrom.“ (slobodni prijevod autora) „had a strong beat underlying its Istrian-inspired melody.“ Davies, M. *Musical Opinion*, 2008: 51.

¹⁷ Davies, M. *Musical Opinion*, 2008: 51. „A similiary inspired but earlier work, *Concerto in Modo Istriano*, by Nello Milotti harked back to the traditional music of the region and incorporated a lively dance in the central of its three movements.“

Ognjen Tvrčković opisao je skladbu za Cantus: „U ovoj se skladbi taj veliki autor nepresušne energije i vitalnosti s lakoćom poigrava istarskim skalama i ritmovima, donoseći onu oporu boju i rustikalnost karakterističnu za istarsku tradicijsku glazbu.“¹⁸

Druga solistička skladba za gitaru je *Suita per chitarra* kojoj je prvotni naziv bio *Istarski krajolik* (krajolici ili krajobrazi), odnosno *Paesaggio Istriano per chitarra classica*, a skladatelj koristi i naslov *Due divertimenti*. Skladba ima 3 stavka: I. Moderato con moto (Intrada); II. Allegro moderato (Danza rustica) i III. Allegro (Saltarello). Bogata je folklornim detaljima „koji podsjećaju na vodnjanske vilotte i galižansku furlanu.“ (Šverko, 2007: 103).

Dvije solo pjesme koje objavljujemo jedine su nama poznate popijevke. Spadaju u vokalnu glazbu i namijenjene za komornu izvedbu. Stoga smo ih uvrstili u ovu, pretežno instrumentalnu zbirku. Orietta Šverko (2007) piše općenito o popijevkama koje je Milotti pisao pedesetih godina 20. stoljeća, a naslovom spominje tek jednu, *Campana solitaria*. Nju donosimo u zbirci. Radi se o solo pjesmi datiranoj 3. siječnja 1952. Tekst i glazbu Milotti je napisao za, kako navodi Šverko (2007), prijatelja Antonija Fanizzija, pjevača Orchestre Rio, zabavnog glazbenog sastava tadašnjeg pulskog Kluba talijanske kulture (Circolo Italiano di Cultura), čiji je član bio i sam Milotti.

Campana solitaria

Nel cielo pallide,

brillano le stelle.

Tutto d'intorno s'avvolge un mistero.

Va nella notte, sul alito del vento

d'una campana solitaria

triste un lamento.

Vola il pensier e nel mistero il cuore.

Sogna il suo bene amato,

un ideale amore e un'illusion soltanto

la prova solo il cuore.

Poi tutto tace e muore

---

¹⁸ Tvrčković, O. *Cantus*. 2008: 5.

*portato dal vento.
D'una campana solitaria
triste un lamento lontano.
Lontano muor.*

Druga solo pjesma, *Gradiću moj lepi*, za glas i klavir, napisana je na tekst Rikarda Katalinića Jeretova. Čakavski dijalekt pridonosi Milottijevom glazbenom jeziku istarsko-primorskoga idioma. Pjesma se nalazi u privatnoj arhivi glazbenice Danice Benčić iz Pule.

Gradiću moj lepi

Gradiću moj lepi, spod te Učke gori,
gradiću moj beli, teška bol me mori.
Moral sam te pustit sa mamine grobon,
a srce mi vavek tuguje za tobon.

Kemu san te pustil
grade puli mora,
pustil san te suncu i kalebu tiću,
pustil san te vetru
majištralu z mora.
Kada sunce shaja,
vaje posle zori,
tvoj te sin pozdravlja tamo preko gori.
Kad kaleba gledaš
kako se zdiguje,
to ti moje srce za tobom tuguje.
A majištral z mora kad po tebi puzi,
to ti on prinaša
moje gorke suzi.

Gradiću moj lepi spod te Učke gori,
gradiću moj beli, teška bol me mori.
Kemu san te pustil grade puli mora,
pustil sam te suncu i kalebu tiću,

pustil sam te vetru majištralu z mora.

Sjećanje na Ohrid (Ohridski biseri) za flautu i klavir ističe se živahnim ritmom u sedmeroosminskoj mjeri (3+4), što je karakteristično za makedonsku folklornu glazbu. Skladbu je Milotti posvetio flautistici Regini Nožici, kolegici makedonskog podrijetla, a nastala je nakon što je skladatelj sa svojim zborom posjetio Ohridsko jezero. Skladba je poletna, energična i puna veselja. Izvodi se često kao trio i uz sudjelovanje tapana, kojega često izvodi udaraljkaš Vedran Vojnić iz Pule.

Klarinet je bio Milottijev instrument jer ga je svirao od malih nogu. Skladatelj je klarinet čuva se u Dvorani Nella Milottija na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti. Za klarinet je napisao dva djela: *Concertino per clarinetto e pianoforte* i dvostavačnu *Fantasia per clarinetto e pianoforte* (I. Andante-Allegretto scherzando II. Allegro comodo). *Fantazija za klarinet* istarskoga je kolorita i „kušnja za klarinetiste/.../ [jer se] zadaje na svim ispitima nacionalnih akademija i na međunarodnim natjecanjima.“ (Šverko, 2007: 103). S obzirom da Milotti rijetko datira skladbe, nije jasno je li prije nastalo *Concertino* za klarinet i klavir ili *Concertino* za klarinet i gudački orkestar. No treba primijetiti da je 1. stavak pisan za klarinet i gudački orkestar zapravo razrada cijeloga *Concertina* za klarinet i klavir, sa sličnom dionicom klarineta. Razlikuje se mjestimice jer krati klavirsku dionicu u odnosu na orkestralnu. I on se također sastoji iz tri stavaka (I. Allegro moderato, II. Adagio, III, Allegro).

Lirična skladba *Duo Concertante* prvotno je bila napisana za violinu i klavir te namijenjena Gordani Ivančir (violina) i Robertu Andreisu (klavir). Naknadno je obrađena za violončelo i klavir. Praizvedbu *Duo concertante* (I. Moderato comodo; II: Adagio ma non troppo; III. Allegro con brio) za violončelo i klavir izveli su Stjepan Hauser i Elda Krajcar-Percan 12. svibnja 2005. u Samostanu sv. Franje u Puli. Iako naslovom i stavecima spada pod apsolutnu glazbu, folklorni kolorit istarsko-primorskoga područja prisutan je i u ovoj skladbi.

Trio za flautu, obou i klarinet (Trio per flauto, oboe e clarinetto) napisan je za navedeni sastav, a kao mogućnost Milotti navodi da oboinu dionicu može svirati druga flauta.

Praskozorje je pisano za četiri violončela. Milotti je za 33. natječaj Istria Nobilissima nazvao ovo djelo *Momento musicale*. Uvodni dio počinje s Adagiom te slijedi i završava s Allegretto. Za njega je na 33. natječaju Istria Nobilissima u organizaciji Unione degli Italiani dell'Istria e di Fiume/Universita' popolare di Trieste dobio 2. nagradu. Objavljen je incipit (1.-22. takt) u Antologiji per le opere premiate, Trentatreesimo concorso d'arte e di cultura Istria Nobilissima 2000. godine.

Puhački kvintet, *Divertimento per quintetto di fiati* (Divertimento za puhački kvintet), pisan je za tri flaute i dva klarineta. Na autografu partiture zabilježen je moto "Pentax", a na naslovnici Due brani per strumenti a fiato: 1. *Divertimento per tre flauti e due clarinetti in Sib* i *Miniature per tre flauti*. Minijature za tri flaute nisu pronađene u arhivima među partiturama.

Slijedeći skladateljev moto: „Važno je da se skladba izvodi, neovisno o izvođačkom korpusu“, urednici ove zbirke uključili su i skladbu *Concertino classico per clarinetto ed orchestra d'archi* (I. Allegro, II. Adagio ma non troppo-Allegro moderato-Adagio ma non troppo, III. Allegro). Razlog je i taj što, osim ovog naslova, postoji i naslov *Concerto da camera in Si bemolle maggiore*. Dakle koncert ili concertino za klarinet i gudački orkestar može se izvesti i u komornom obliku te je stoga skladba uključena u ovu zbirku. Već je prije napomenuto da je 1. stavak obrada cijeloga djela *Concertino per clarinetto e pianoforte*.

Skladba *Primorska suita* napisana je za puhački kvartet i gudački orkestar. I ovu skladbu možemo također pronaći pod različitim naslovima: *Primorska suita*, *Primorska svita* i *Primorska poema*. U HR-DAPA-970 Nello Milotti, kut. 30, br. 219, nalazi se partitura *Primorska suita* za puhački kvartet i gudački orkestar (I. Andante / Allegro moderato, II. Andante cantabile, III. Allegro comodo). Instrumentalne dionice autografa nalaze se u DAPA, kut. 28. br. 192. U kut. 15 br. 46 nalazi se *Primorska svita* za puhački kvartet i gudački orkestar – obrada za glasovir, ali klavirske dionice u Pazinu nema. Ona se nalazi na Sveučilištu. Radi se o glasovirskoj dionici koja zamjenjuje orkestar i nije samostalna. Izvodi se uz puhački kvartet, kao skladba, može biti izvedena kao kvintet ili kao orkestralna skladba. Zato se u zbirci donose dvije verzije Primorske suite: 1) za puhački kvartet i klavir i 2) za puhački kvartet i gudački orkestar.

Treba spomenuti i naslove instrumentalnih komornih te solističkih djela koja su objavljena u drugoj literaturi ili su ostala nedovršena ili pak nisu pronađena: *Scherzo per flauto e pianoforte*, *Poema rustico*, *Suita N.1* za harmoniku, *Miniature per tre flauti*. Za *Scherzo per flauto e pianoforte* Orietta Šverko navodi kako u njemu Milotti „uranja u sugestivnu arhaičnu atmosferu koja ga prati kao trajni motiv korištenjem niza tri tona koji se izmjenjuju s tri polutona, počevši s tonom e, obrađen na svojevrsni frigijski način, tipičan za istarsku ljestvicu“. Potom nastavlja: „Sjećanje na Ohrid/.../ je sasvim drugačija skladba.“ (Šverko, 2007: 103) Do zaključenja ove zbirke ona nije pronađena, pa pretpostavljamo da se partitura nalazi u nekoj privatnoj zbirci. Djelo *Skercio pisano per coro femminile e pianoforte* (za ženski zbor i klavir) nije objavljeno u ovoj zbirci, iako se izvodilo u sastavu flauta i klavir, obrađeno za glas i klavir. Milotti je na 7. natječaju Istria Nobilissima (1974.) dobio 1. nagradu za djelo *Poema rustico*, koje je pisano za kvartet puhača. U Antologiji delle opere premiate objavljen je samo 2. stavak (59 taktova). Do zaključenja tiskanja ove zbirke partituru nismo pronašli. Postoji jedan stavak djela *Suita N.1* za harmoniku solo koji je pohranjen u Dvorani Nello Milotti, ali i u Ostavštini S. Zlatića koja se čuva u knjižnici Muzičke akademije u Puli. Za ovo djelo smatramo da je ili nedovršeno ili zagubljeno jer se radi samo o jednom stavku suite. Još je jedan naslov Milotti zabilježio na naslovnici *Divertimenta* puhačkog kvinteta, a to je *Miniature per tre flauti* (Minijature za tri flaute), no, kao što je već rečeno, u Milottijevoj ostavštini u Puli i u Pazinu ove partiture nema.

Kao zaključak valja naglasiti da „Milottijev glazbeni izričaj u osnovi proizlazi iz tradicionalnoga glazbenog mišljenja koje nadograđuje zbog naglašene potrebe za iznalaženjem uvijek novih, prvenstveno kolorističkih momenata. Nadgradnja se očituje u melodijsko-harmonijskim strukturama impresionističkog tipa ili kroz folklorne karakteristike, ponajprije istarsko-primorske glazbe. Njegove skladbe asociraju na mozaik specifične melodijsko – harmonijske prepoznatljivosti u kojega su ugrađeni razni skladateljsko-stilski postupci: od tonalitetno-funkcionalnih do bitonalitetnih.“ (Veljović, 2007: 121).

Svaka tiskana zbirka partitura, pa tako i ova Milottijeva, značajan je doprinos hrvatskoj glazbenoj baštini, kako za istraživanje i proučavanje tako i za izvođenje i interpretaciju.

Građa i literatura:

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Fond iz Dvorane Nello Milotti.

HR-DAPA-970 *Notni zapisi dirigenta, skladatelja i glazbenog pedagoga Nella Milottija.*

Davies, M. *Musical Opinion*, 2008. 51.

Duraković, L. (2007). Pulski orkestar. Gortan –Carlin, I. P., ur. *Sretan rođendan, maestro Milotti!*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad, str. 263.

Franz, G. *Engadiner Post*. 2008. 5.

Hauser, N. *Recital Ignjatovića u muzeju Leighton House. Glas Istre*, 23.2.2008. 35.

Gortan-Carlin, I. P., Grakalić, M. (2016). Dječje pjesme Nella Milottija. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Gortan-Carlin, I. P., Okmaca, B. (2017). Sakralna glazba Nella Milottija. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Ladavac, P. (1964). Nagrađena ustrajnost. *Glas Istre*. 6.11. str. 5.

Lovrić, D. (2007). Zabavne skladbe Nella Milottija. Gortan –Carlin, Ivana Paula, ur. *Sretan rođendan, maestro Milotti!*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad.

Matteoni, R. (1984). Stvaralački non-stop. *Vjesnik*, 25.12.1984., str. 13.

Perić, D...[et al]. (2012). Migracije-patnje-bolesti istarskih skladatelja. *Liječničke novine*. 15.5. str. 89-91.

Staničić, T. (1968). Neumorne ruke. *Glas Istre*, 1.1.1968., str. 7.

Šverko, O. (2007). Komorna glazba pulskog skladatelja Nella Milottija. Gortan –Carlin, Ivana Paula, ur. *Sretan rođendan, maestro Milotti!*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad.

Tvrtković, Ognjen. *Cantus*. 2008. 5.

Veljović, M. (2007). Neki aspekti melodijsko-harmonijskih odnosa u komornoj glazbi. Gortan –Carlin, Ivana Paula, ur. *Sretan rođendan, maestro Milotti!*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad.

Višković, A. (2007). Život i djelo Nella Milottija. Gortan –Carlin, Ivana Paula, ur. *Sretan rođendan, maestro Milotti!*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad.

POPIS DJELA

SOLISTIČKE SKLADBE

Za glasovir:

1. *Fantasia Istriana = Asteroidi = Fantasia per pianoforte = Klavirska fantazija*
  - datacija: 22.2.2004.
2. *Noć pod Čičarijon*

Za gitaru:

1. *Concerto per chitarra classica in modo istriano = Istarski kanat i tanac*
  - za solo gitaru
  - stavci: I. Moderato-Allegro moderato - Mattinata (Mantinjada), II. Allegro moderato - Danze rustiche (Tanac), III. Piu mosso
  - datacija: 23. 3. 1976.
2. *Suita per chitarra = Paesaggio Istriano per chitarra classica = Due divertimenti = Divertimento za gitaru*
  - stavci: I. Moderato con moto (Intrada); II. Allegro moderato (Danza rustica) i III. Allegro (Saltarello)
  - prema bazi podataka ZAMP, iz 2004.

SOLO PJESME

1. *Campana solitaria per canto e pianoforte*
  - za glas i klavir
  - tekstopisac: Nello Milotti
  - datacija: 3.1.1952.
2. *Gradiću moj lepi*
  - za glas i klavir
  - tekstopisac: R. Katalinić Jeretov
  - prema bazi podataka ZAMP, iz 2005.

KOMORNA GLAZBA

Duo

1. *Sjećanje na Ohrid = Ohridski biseri*
  - za flautu i klavir
  - prema bazi podataka ZAMP, iz 1966.
2. *Concertino per clarinetto e pianoforte*
  - za klarinet i klavir
  - stavci: I. Allegro moderato, II. Adagio, III. Allegro.
3. *Fantasia per clarinetto e pianoforte*
  - za klarinet i klavir
  - stavci: I. Andante-Allegretto scherzando II. Allegro comodo
4. *Duo concertante per violino e pianoforte*
  - za violinu i klavir
  - stavci: I. Moderato comodo; II. Adagio ma non troppo; III. Allegro con brio
5. *Duo concertante per violoncello e pianoforte*
  - za violončelo i klavir
  - stavci: I. Moderato comodo; II. Adagio ma non troppo; III. Allegro con brio
  - prema bazi podataka ZAMP, iz 2005.

Trio

1. *Trio per flauto, oboe e clarinetto*, za flautu, obou i klarinet = per due flauti e clarinetto
  - za dvije flaute i klarinet

Kvartet

1. *Praskozorje*
  - za četiri violončela
  - prema bazi podataka ZAMP, iz 1980.

Kvintet

1. *Divertimento per quintetto di fiati* (per tre flauti e due clarinetti) = *Divertimento za puhački kvintet*
  - za tri flaute i dva klarineta
2. *Primorska suite = Primorska svita = Primorska poema*

- za puhački kvartet i klavir (obrada)
- stavci: I. Andante - Allegro moderato, II. Andante cantabile, III. Allegro comodo

Komorni orkestar

1. *Concertino classico per clarinetto ed orchestra d'archi = Concerto da camera in Si bemolle maggiore*
  - za klarinet i gudački orkestar
  - stavci: I. Allegro, II. Adagio ma non troppo - Allegro moderato - Adagio ma non troppo, III. Allegro
  - prema bazi podataka ZAMP, iz 1966.
2. *Primorska suite = Primorska svita = Primorska poema*
  - za puhački kvartet i gudački orkestar

izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

U Puli, 11.11.2020.